

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI.

Izhaja šestkrat na leto kot dvomesečnik. Cena listu z glasbeno prilogo vred 35 Din, za dijake 20 Din. Za Italijo 40 Din, za Ameriko 1 dolar.

Uredništvo in upravnništvo: Pred škofijo št. 12, I. nadstr.

Fr. Ferjančič:

Lotimo se novih koralnih intonacij in napevov.

(Konec.)

4. Benedicamus pri vesperah o Marijinih godovih.

O višjih Marijinih praznikih se pri vesperah poje »Benedicamus« kakor sicer o drugih slovesnih praznikih. O nižjih Marijinih godovih, kakor tudi med osmino in osmi dan kakega slovesnega Marijinega praznika, se poje pa naslednji znani napev:

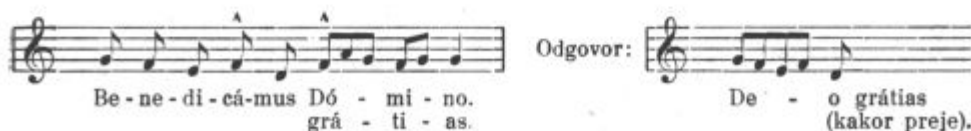

Be - ne - di - cá - mus Dó - mi - no.

Odgovor: De - o grá - ti - as.

Kakor sem že pri korelativnem »Ite missa est« poudarjal (gl. Cerkv. Glasb. 1921, str. 17), je treba pri tem napevu posebno paziti, da se pravilno zadene prva mala terca. To se doseže, ako se na recitativnem tonu po tihem zapoje »Per Christum Dóminum nostrum« ter se tako dobljena mala terca obrne navzgor, kakor jo ravno potrebujemo v začetku tega napeva. Nadalje pozor tudi na to, da se v tem napevu ne sme poudarjati najvišji ton, temveč da se mora v zgoraj razvidnih dvozložnih skupinah poudarjati vselej prva nota.

Za takoimenovani sobotni oficij v čast Materi božji (»in Officio B. M. V. in Sábbato«) obstoja še ta-le poseben napev:

Be - ne - di - cá - mus Dó - mi - no.
grá - ti - as.

Odgovor: De - o grátias
(kakor preje).

Pričenja se ta intonacija najprimerneje na recitativnem mašnikovem tonu.

5. Benedicamus pri vesperah ob nedeljah med letom.

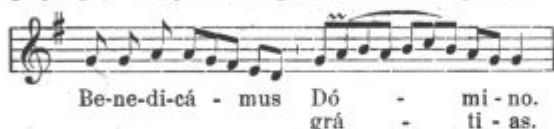
Ob navadnih nedeljah (»in Dominicis per annum«), kadar je oficij »de Dominica«, kakor tudi ob treh predpostnih nedeljah, ki se imenujejo »Septuagésima, Sexagésima in Quinquagésima«, se poje pri obojnih vesperah naslednji »Benedicamus«, ki odgovarja napevu za »Ite missa est« oziroma »Benedicamus« o ravno istih nedeljah.

 Odgovor:

Intonira se najprimerneje za veliko terco ali tudi za veliko sekundo višje od mašnikovega recitativnega tona.

6. Benedicamus pri vesperah ob adventnih in postnih nedeljah.

Kadar je v adventnih in postnih nedeljah oficij »de Dominica«, se poje pri obojnih vesperah ta-le napev:

 Odgovor:

Pričenja se ta intonacija najprimerneje za veliko sekundo nižje (kakor prej) od mašnikovega recitativnega tona; ako pa dotični recitativni ton ni posebno visok, se intonira najbolje kar na istem tonu.

7. Benedicamus pri vesperah o semiduplex-godovih.

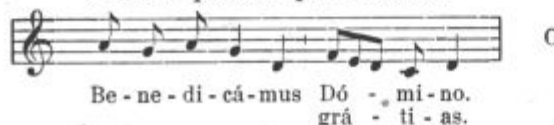
O semiduplex-godovih, o vigiliji Razglašnja Gospodovega, na nedeljo v božični osmini in na nedelji v osmini Razglašnja Gospodovega in praznika sv. Rešnjega Telesa ter med osminami, ki niso Matere božje (izvzemši osmine velikonočnega praznika, praznika Vnebohoda Gospodovega ter binkoštnega praznika), se pri obojnih vesperah poje ta-le napev:

 Odgovor:

Ta »Benedicamus« se intonira najprikladneje za veliko sekundo višje od recitativnega tona.

8. Benedicamus pri vesperah o simplex-godovih.

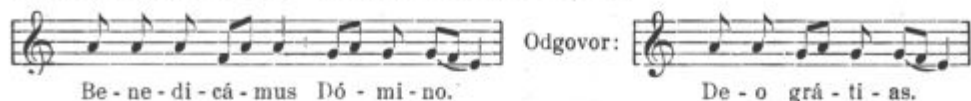
Glasi se pa ta napev tako-le:

 Odgovor:

Tudi ta napev se intonira najbolje za veliko sekundo višje od recitativnega tona.

9. Benedicamus pri vesperah o ferijah.

Kadar je oficij »de ea«, to je »de féria«, ako ni v velikonočni dobi, se »Benedicamus« pri vesperah zapoje tako-le:

Ta »Benedicamus« je enak medicejskemu; le odgovor »Deo grátias« se precej razlikuje od medicejskega, kajti po medicejskem načinu je šlo tudi pri odgovoru na zlogu »De« v terci navzdol.

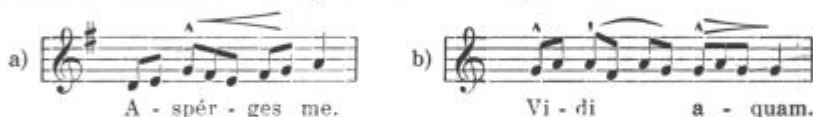
Tudi ta intonacija se pričenja najprimerneje za veliko sekundo višje od recitativnega mašnikovega tona.

Tako smo si ogledali vse razne napeve za »Benedicamus«, ki se utegnejo rabiti pri vesperah.

Oglejmo si končno še nekatere intonacije, ki se večkrat rabijo pri raznih prilikah.

I. »Asperges« in »Vidi aquam«.

Ta dva speva se intonirata tudi sedaj ravno tako, kakor po medicejskem načinu. Glasita se torej ti dve intonaciji tako-le:

Pri »Aspérges« gre melodija navzgor, zato naj se poje »crescendo«. Pri drugi intonaciji pa je treba paziti na glavne poudarke na zlogih »Vi« in »a«, dočim je na zlogu »di« le mal postranski akcent. Izzveni naj ta intonacija »decrecendo«.

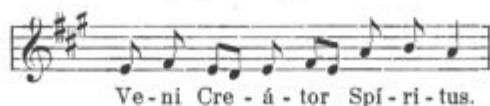
Za »Aspérges« ima tradicionalni koral »ad libitum« še naslednji dve intonaciji:

II. Klicanje Svetega Duha.

Za klicanje Svetega Duha imamo dve intonaciji, kakor smo jih imeli tudi v medicejskem koralu.

Prva, »Veni Creator« se poje sedaj tako-le:

Medicejski napev se loči od tega edino v tem, da ima na zlogu »Spi« dvozložno skupino navzgor, dočim ima tradicionalni koral na onem zlogu samo »punctum«.

Druga intonacija, »Veni Sancte Spiritus«, pa se glasi sedaj tako-le:

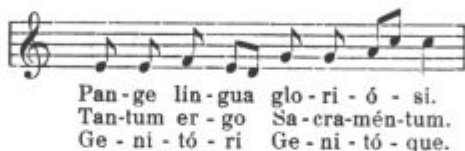

Tudi medicjski koral ima isto melodijo, samo note so nekoliko drugače porazdeljene na posamezne zloge; na zlogu »Spi« namreč ima medicjski koral skupino petih not, dočim ima zlog »ri« samo »punctum«.

Po tradicionalnem napevu je treba na zlogu »Spi« poudarjati prvo noto, ne pa srednje ali najvišje. V besedi »Spíritus« je glavni poudarek na zlogu »Spi«, na zlogu »ri« pa je le mal postranski akcent zaradi dvo-
ložne skupine.

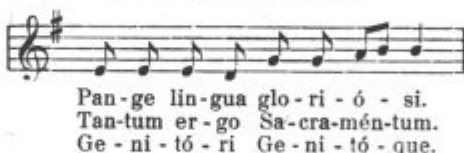
III. Pange lingua.

Za ta himen nam nudi tradicionalni koral dve intonaciji. Prva, starejša, se glasi tako-le:

Kdor se spominja, kako so v prejšnjih časih starejši gospodje intonirali ta spev, bo takoj spoznal, da je bila ona intonacija precej podobna ravnokar navedeni.

Drugi, novejši napev pa se glasi tako-le:

To intonacijo je imel tudi medicjski koral.

IV. Te Deum laudámus.

Ta intonacija se glasi tako-le:

Ker se ta intonacija pričenja zopet z malo terco, ki je ni prav lahko zadeti, treba si je torej najprej isto pravilno poiskati s pomočjo že večkrat omenjene klavzule »Per Christum Dóminum nostrum«. Medicjski koral ima docela enako intonacijo, samo da se je prej na zlogu »da« napačno poudarjal najvišji ton, dočim se mora pravilno poudarjati prva nota one trizložne skupine, a na zlogu »mus« stoji lahak postranski akcent. Pri tej intonaciji je slišati večkrat tudi to napako, da se na zlogu »lau« glasi polton »gis« namesto »g«, česar se je treba varovati.

S to intonacijo »Te Deum laudamus« zaključujem obširni svoj koralni spis, sam hvaleč Boga, da sem srečno dospel do konca. S tem dolgim spisom, ki obravnava bolj suhoparno tvarino, sem morda potrpežljivost cenjenih bralcev postavil večkrat na precej težko poskušnjo. Vendar toliko lahko rečem, da praktičnega momenta v tej razpravi nisem nikdar izgubil izpred oči. Moja želja je le še, da sedaj ne ostane vse le pri lepem cvetju, ki sem ga v teku let v tem spisu tako obilno nagromadil z bogatih vrtov tradicionalnega koral, temveč da pride tudi do koristnih sadov, ki so označeni v nadpisu te razprave. In ako se to izpolni, mi bo trud, ki sem ga imel s tem delom, dovolj poplačan.

—r:

Cerkvena glasba in duhovnik.

Cerkvena glasba spada v liturgijo, liturgija pa je izročena v oskrbo duhovnikom, v prvi vrsti škofom, ki so pravi čuvaji liturgičnih zakonov. Čuvaji, pravim, ker liturgični predpisi prihajajo od sv. Stolice, škojfe pa imajo dolžnost nadzorovati, se li predpisi pravilno vrše ali ne.

Glede cerkvene glasbe imamo od papeža Pija X. takozvani *Motu proprio* iz l. 1903., ki ga lahko imenujemo »codex« ali pravno knjigo cerkveno-glasbenih določil. Določila so razglašena, vsem znana in še vedno veljavna; zato o tem ne bomo tu govorili.¹ Pač pa hočemo poudariti, da se za lepo cerkveno petje na mnogih krajih malo ali nič ne stori, deloma ker duhovniki premalo uvažujejo pomen lepega cerkvenega petja, deloma ker ne dostaje gmotnih sredstev.

Dostikrat se čuje iz ust duhovnika: »Jaz se na petje ne razumem, to stvar pustim organistu.« Organist pa toži: »Jaz bi rad, pa nimam od župnika nobenega bodrila, nobene podpore.«

Ali naj se duhovnik, četudi ni v glasbi ravno strokovnjak, za cerkveno petje in glasbo sploh ne briga? Nasprotno, ker spada cerkvena glasba v liturgijo in jo kot važen činitelj vso prepleta, lepša, dviga, je vsak cerkven predstojnik dolžan skrbeti tudi za lepo cerkveno glasbo, dolžan je moralno in gmotno podpirati organista in pevski zbor. Besede: »Jaz se na glasbo ne razumem,« bi morale biti duhovniku tuje. Saj toliko razume vsakteri duhovnik, da lahko ve in hitro opazi, se li na koru držijo cerkveno-glasbenih predpisov ali ne, ali organist izpolnjuje svoje dolžnosti, pridno vadi zbor, je li pripravljen na razna opravila in slovesnosti, ali ima pevski zbor v redu. Nič ni zoper čast, če se duhovnik parkrat na leto udeleži pevske vaje, spregovori o tej priliki nekaj vsodbudnih besed, pohvali in bodri pevce in organista za nadaljnje delovanje itd.

¹ »Cerkveni glasbenik« je o Motupropriju večkrat pisal. Opozarjamo zlasti na Ferničičev spis o cerkvenoglasbeni liturgiki, ki je izšel tudi samostojno in Motuproprij na drobno razlaga. — Uredništvo.

Priznano dejstvo je, da je višek glasbe tudi višek kulture. In ker duhovništvo eminentno spada med kulturne delavce, bi človek pričakoval, da je vsak duhovnik pevec; to tembolj, ker mora kot pevec in celo kot solist nastopati pri raznih cerkvenih slovesnostih. Žal, se je do sedaj po gimnazijah za pevsko umetnost malo storilo. Morda se bo odslej več, ko je pevski pouk v prvih dveh razredih obvezen in imamo že tudi več dobrih pevskih šol. Na vsak način se mora od bogoslovca, bodočega mašnika, terjati, da se vsposobi tudi za petje; zakaj silno je žalostno, če duhovnik pri slovesni službi božji, pri oficiju ali pri pogrebu karikira krasne in pomenljive liturgične speve in mesto spodbude vzbuja nevoljo in smeh. S pridnostjo in vztrajnostjo se tudi glasbeno manj nadarjen bogoslovec priuči potrebnih spevov. To potrjuje skušnjā.

Dolžnost duhovnika je tudi, da se za cerkveno glasbo sploh zanima, da se udeležuje cerkveno-glasbenih tečajev, da čita glasbene liste. Vsikdar bo kaj pridobil in razširil svoje znanje tudi na tem polju. Lepo, koristno in potrebno je, da duhovnik razume in se zna kretati na gospodarskem, združnem, političnem polju. Velika vrzel je pa, če je na cerkveno-glasbenem polju ignorant, v zadevi, ki enako in še mnogo bolj spada v njegovo področje kakor katere druge. Zgodilo se je, da je duhovnik znal predavati o umnem gospodarstvu, o liturgični umetnosti pa ni imel dosti pojma. V novjšem času je v tem oziru hvala Bogu že precej bolje; mnogo je mlajših duhovnikov, ki so v zavodih in v drugih gimnazijah pričeli z glasbo in so v semenišču nadaljevali teoretično in praktično tozadevne študije ter danes že delujejo na raznih mestih z velikim veseljem in uspehom za glasbeni napredek v cerkvi in v društvih.

Ako hočemo izboljšanja naših cerkveno-glasbenih razmer, morajo pri tem delu pomagati tudi duhovniki. Treba pa je 1. gmotnih sredstev in 2. urejenih šol.

1. G m o t n i h s r e d s t e v. Potrebna je soba za pevske vaje, harmonij (klavir, gosli), muzikalije: pevska šola (Bajukova), koralne knjižice, slovenske cerkvene pesmi: mašne, Marijine, evharistične, prazniške in druge; za slovesne svete maše je treba nekoliko primernih latinskih maš in vlog. Vse to naj si cerkev nabavi in naj bo inventarično. Po nekaterih župnijah župniki nikoli ničesar ali zelo redko kedaj kaj nabavijo za kor: kar je cerkev imela pred mnogimi leti, to ima še danes, če sploh še kaj ima, novega pa nič ne priraste. In tako se zgodi, da organist sam kupuje muzikalije za kor in jih — ko gre na drugo službo — odnese seboj. To so veliki nedostatki.

Če bi bila cerkev zelo siromašna, kaže ustanoviti župnijsko Cecilijino društvo, ki bo skrbelo za gmotno podporo kora. Skušnja uči, da se denar dobi za vse, samo za pevski kor ga nikoli ni. Za zvonove — kolike vsote so se zadnja leta plačevale zanje — ali za bandera, možnarje, cvečice se hitro nabere potrebni denar, za kor so zaprte roke. Zakaj? Zato ker ljudje sicer imajo radi lepo petje, menijo pa, da to ne sme nič stati. Vsako delo pri cerkvi se plača, zakaj bi se tudi za kor ne storilo vsaj

nekaj? Idealno bi bilo pač, da bi vsaj pevci delovali za božje povračilo, in to se po večini tudi godi; treba pa je poskrbeti za primerno, pošteno plačo organistu, ki ne more živeti od samega muziciranja in zraka; tudi njemu je treba hrane, obleke, obuvala; treba se mu je v glasbeni stroki in tudi sicer še v marsičem izpopolnjevati; zato mora imeti naročen glasben list in kak drug list, od časa do časa kake nove muzikalije itd. In ali ni ravno duhovnik v prvi vrsti poklican, da gre v tem oziru organistu na roko, da mu kolikor mogoče uredi njegovo gmotno stanje?

Kar se pevskega zbora tiče, njegovega vzdrževanja ter raznih potrebsčin na koru, priporočam sledeče. Zbor naj priredi — če mogoče vsako leto, n. pr. za praznik Sv. Cecilije cerkven koncert, najbolje v nedeljo popoldan, brez vstopnic, samo spored z besedilom naj si kupi vsakdo pri cerkvenih vratih za gotovo vsoto. Tak koncert bi brezdvomno prinesel precejšen skupiček in bi se moglo na ta način za kor marsikaj omisliti. Cerkvnen koncert sam kot tak bi mnogo pridobil, če bi kateri izmed duhovnikov imel kratek govor o cerkveni glasbi. K takemu glasbenemu dnevu naj bi se povabili tudi sosednji pevski zbori in verniki. Na takem cerkvenem koncertu bi mogli tudi otroci nastopiti s kako ljubko, lahko pesmico, ki naj bi bila skrbno pripravljena; potem nekoliko ljudskega petja; nekoliko umetnih skladb naj bi izvajal cerkveni pevski zbor, morda celo ojačen s sosednjimi pevci. Ako so v cerkvi tudi dobre, zlasti moderne, pnevmatične orgle, naj eden izmed organistov uvede koncert s kakim izbranim komadom. To bi bil pravi cerkven glasbeni praznik, ki bi se ga vse veselilo in ga željno pričakovalo.

2. Glavna podlaga cerkvenega petja pa je dobra šola. Šola mora biti dvojna: ena za cerkvene pevce, druga za naraščaj. V te šole se sprejmo vsi, ki imajo dober glas, posluh in veselje do cerkvenega petja.

Ne vem, ali je v kaki župniji že taka pevska šola, ki stopnjema urejeno izobrazuje pevce. Prej smo se vedno izgovarjali, da nam ne dostaje učnih knjig. Danes tega ne moremo več trditi, ker imamo izborno prof. Bajukovo Pevsko šolo, ki obsega vse, kar mora vedeti in znati dober pevec: razlaga pevski organ, uči nas dihanja, vzbuja nam ritmičen čut, vadi v razlikih (intervalih), vežba v dvo- in večglasnem petju, v raznih tonovih načinih, v alteriranih postopih itd. Vse to pa tako polagoma, da se brez posebnega truda naučiš, kar potrebuješ. Mislim, da mora biti prava slast po taki knjigi poučevati mladi naraščaj. Če bi se po vsej deželi ustanovile take cerkvene pevske šole, bi se pevska umetnost neprimerno hitreje dvignila kakor pa do sedaj, ko so se pevovodje s pevci strašno mučili in jim pesmi takorekoč kot kanarčkom v glavo vtepali.

V pevski šoli naj vlada red. V posebnem zapisniku naj se vpiše dan vstopa in nihče naj brez veljavnega vzroka ne izstopi. Če bi kak pevec hotel izostati, naj se prijavi in pove vzrok izstopa; to naj stori pri cerkvenem predstojniku. Rado se zgodi, da vlada med pevci nekaka nevoščljivost, tudi napuh. Te napake treba popolnoma zatreti in zato mora organist biti cel mož, ki ima kaj veljave. Veljavo bo pa imel, če bo kaj

znal in če bo v svojem delovanju dosleden. Dela naj na to, da se bo zbor čutil kot celota, da bo nekak družinski duh preveval ves zbor: eden za vse, vsi za enega. Med člani vladaj prijaznost in dostojnost, pa pravi nič več. Zlasti je gledati na dostojno vedenje v cerkvi na koru.

Kako lepo polje je to ne le za organiste-pevovodje, temveč tudi za mlade duhovnike, ki bi pesem lahko pritegnili v verski pouk. L. 1561. na novega leta dan je sv. Peter Kanizij stopil na prižnico in z enim pogledom premotril svoje poslušalce. Globok vzdih mu je prišel iz srca, naj bi sv. Duh razsvetlil njega in poslušalce. Da bi vernikom izbil iz glave vsako misel na vsakdanje skrbi in njihovo pozornost obrnil na sveti predmet, kaj si izmisli? — Preden začne govoriti, zakliče ljudstvu: »Najprej zapojmo božičnico na čast božjemu Detetu!« — Ljudem so se zjasnili obrazi, smehljal jim je zaigral na ustnicah in krepko so zapeli kakor iz enega grla starodavno, pa vedno novo pesem:

1. Veselja sprev visok
se dvigaj pod obok!
Teko nam ure svete,
umira vzdih globok:
Rojeno nam je Dete;
je rojen nam otrok —
neskončno sveti Bog.	2. O sladki Jezus moj,
pred revni prestol tvoj
prihajam z vero živo,
in molim pred teboj.
Odpri mi ljubeznivo
pogled nebeški svoj
in skleni se z menoj!
3. Tvoj hlevček je tesan
in nočni zrak hladen,
a rad trpiš nezgode,
rad svetu si neznan,
da rešiš vse narode,
da sleherni zemljan
slavi rešenja dan.	

Po tej pesmi so bila srca izborna pripravljena za božji nauk in ta je rosil nanje kakor blagodejni dež. — Ali ne bi bil to krasen pomoček za kateheta, da, vstopivši v šolo, naredi učence zbrane in pozorne?

Iz šole se ponese pesem v cerkev. Če cerkvena pesem v učiteljskih krogih danes ne najde več one brige, kakor jo zasluži, jo pa zato katehet vzemi v svojo oskrbo! Petje otrok bo najboljša priprava za ljudsko cerkveno petje. Kajti z otroci v šoli se najlažje prične in se potem polagoma prenese v cerkev med ljudstvo. Seveda je v to svrhu potreba, da je katehet sam v petju dobro izvežban, da ga to veseli in je prepričan, kako veliko vzgojno sredstvo je to v njegovih rokah. Pevska navdušenost naj se ponese na to v društva, ki naj poleg vsega drugega goje zlasti našo domačo pesem. Nam Slovencem žuga pogin; zato se držimo svojega, gojimo naše lepe, pristrčne, zlasti že udomačene slovenske pesmi, svetne in cerkvene, ki so zrastle iz našega slovenskega naroda, iz slovenskega čuvstvovanja, radovanja in žalovanja, ki so kri naše krvi. Slovenci imamo lepo pesemsko literaturo in še posebno cerkveno-glasbeno, bodisi sta-

rejšo, bodisi novejšo. Ni se nam je treba sramovati. Naša pesem je še vedno ugajala tudi drugim narodom radi milobe in pristnega srčnega čuta, ki je v nji. Zato ljubimo in pridno negujemo to našo slovensko pesem. In tudi duhovnik sodeluj pri tem delu!

Za sklep še enkrat: Duhovnik, kdorkoli si, zanimaj se tudi za cerkveno glasbo! Zlasti, če si rector ecclesiae, skrbi, da bo cerkvena glasba v tvoji božji hiši res lepa in dostojna. Podpiraj organista pri njegovem delu, idi mu na roko, uredi mu po možnosti njegovo službo, da bo z veseljem opravljal svoje delo. Če si pa sam glasbeno nadarjen in zmožen, pomagaj tudi sam po močeh in udelejštvuj se, kakor moreš in znaš: v cerkvi, v šoli, v društvu!

Novo orglarsko podjetje.

Prejeli smo prospekt novega podjetja v orglarskem umetnem obrtu, iz katerega posnamemo naslednje črtice.

Pred tremi leti se je v Salzburgu, starem nadškofijskem mestu, ustanovila akcijska družba za stavbo novih in popravilo starih orgel, kateri načeluje stolni kanonik Ludwig Angelberger. V odboru sta še dva druga duhovnika, zastopane pa so tudi umetnost, obrt, trgovina in financa. Družba ima lastno tovarno s 60 stroji, nad 100 delavcev, lastno strokovno šolo za naraščaj, in je tudi stanovanjsko vprašanje rešila s 15 stanovanji za poročene in 25 mesti za samske delavce. V treh letih obstoja je postavila nad 50 novih, preustrojila in popravila nebroj starih orgel. Posebno častno je zanjo, da je avstrijska republika njej dala naročilo za nove orgle, ki naj se postavijo na pariški razstavi v avstrijski paviljon.

>Cecilija<, tako se imenuje akcijska družba, izdeluje vse, kar spada v orglarsko stroko in ima za vsak oddelek delavce-specialiste. Tu se nahajajo mizarne za lesne izdelke, strugarne, podobarski oddelek, montaža, kovinske delavnice, delavnice za igralnike, ključavničarija, skladišča za kovine, usnje, vijake, kjer je nakopičenega toliko blaga, da je družba zmožna izdelati tudi velike orgle v nekaj mesecih. Že je postavila tudi v Jugoslaviji nove orgle, in sicer v Žedniku (Bačka), v veliko zadovoljnost. Te orgle so prinesle družbi zopet novo, veliko delo za Sombor. Sklenjena je tudi že za minoritsko cerkev v Ptuj u pogodba za nove orgle, ki se imajo postaviti do 20. septembra t. l.

Družba je sedaj sklenila ustanoviti filialo tudi v Jugoslaviji in je v to svrhu v Ljubljani že najela delavnico, kjer prične z delom 1. avgusta t. l. Delavnica se nahaja Cesta na Rožnik 29. Prevzela se bodo nova dela, a tudi vsaktera popravila, zlasti postavitev prospektov iz cina ali cinka, ki so bili v vojni dobi odvzeti. Podjetje se bo potrudilo ustrezati cerkvenim predstojništvom s poštenim, strokovnim delom in si tako pridobiti zaupanje. Na čelo filiale bo stopil g. Zakrajšek, Slovenec, roj. na Trebelnem pri Mokronogu, ki že 20 let deluje v orglarski stroki in je v njej popolnoma izvežban. Zbral bo okrog sebe vse pomočnike Milavčeve in druge orglarske pomočnike, ki se bodo hoteli trdko pridružiti, in tako navezal na lepo tradicijo mojstrov Goršiča in Milavca. Akcijska družba >Cecilija< hoče stopiti v tesen stik s knezoškofijsko komisijo za glasbo, zategadelj so cerkveni predstojniki lahko mirni, da bo komisija skrbno čuvala interese cerkvâ.

Kako in kje sem nabiral slovenske narodne pesmi.

(Dalje.)

(Piše Franc Kramar, bivši nabiratelj slov. narodnih pesmi.)

Opis osme pesmarice.

Ta pesmarica obsega 16 pesmi, med temi eno z napevom, katerega bom tu s celo pesmijo vred priobčil. Pesmi so vse romarske, in sicer o Žalostni Materi božji na Žalostni gori pri Preserju, kjer so se tudi pele. Žalostna gora je bila in je še mnogo obiskovana Marijina božja pot in je podružnica preserske fare. L. 1922 so tam napravili štiri nove jeklene zvonove, ker so jim prejšnje štiri med svetovno vojno pobrali. Meni je Žalostna gora jako draga, ker sem kot bivši preserski organist l. 1920. in l. 1921. na Žalostni gori mnogokrat orglal in pel in mi ta božja pot ostane v trajnem spominu. Zapisal sem z napevom vred v Tomišlju tudi neko zelo staro pesem o Žalostni gori, ki je narodna in katera zasluži, da tu celo priobčim. Pela mi jo je moja pokojna teta, Jera Kumše, in je sledeča:

1.	Le	sem,	le	sem,	o	lub' kri - stjan,
2.	Gor	je	ve	li - ka	bo - žja	pot,
3.	S	čr - no	tin - to	so	dru - ka	ne,
4.	D'vi	- ca	Ma	- ri - ja	v tron' se	di,
5.	Ci	- raj	jo,	ci - raj,	ve - čni	Buh,
6.	Če	- še - na	Ma	- ri - ja,	Te vse	ča - sti,
7.	D'vi	- ca	Ma	- ri - ja	sól - ze	to - čí
8.	Du	- še	pa	v vi - cah	vpi - je	jò,
9.	Nej	bo		se - stra,	al' pa	brat,
10.	O	pre	-	sre - čna	Kran-ska	de - žev,

1.	Sem	si	po - va - blen	vsa - ki	dan,	Sem	v le - to	fa - ro
2.	O - kul' sto	- ji	lep	kri - žev	pot,	Go - ri	sto - je	al -
3.	Z r - de - čo	vmejs	na - mej - ša	- ne.				
4.	Se - dem	me - ču	ji vserc' ti	- čí,		O - na	je	lej - pu
5.	O - če	in	Sin, in	sve - ti	Duh,	O - na	je	vrej - dna
6.	Mr - tvú	te - lú	v na - roč - ji	dr - ži,		In	pre - mi	- šlu - je
7.	- Za	gre - he	vsih lu - di,			Za	du - še,	k' se po -
8.	In	na	Ma - ri - jo	kli - če - jo,		De	bi jim	O - na
9.	Kdur	po - ča - sti	Ma - ri - jo	rad,		Nej	le i - má	za -
10.	Ker	'ma	tāk	pre - car - tan	šac,	Svet - ga	ška - plir	- ja

1.	Pre - ser - sko,	Na	lu - bo	Go - ro	Za - lo - stno.
2.	tar - ji - tri - je,	Gor	le -	žé bu -	kve no - vé.
3.	-	-	-	-	-
4.	gvan - ta - na,	S	sve - tim	ška - plir - jem	ci - ra - na.
5.	vse	ča - sti,	Ne	- be - ške - ga	O - če - ta hčerka si.
6.	grej - šni	svet,	Ker	je Je - zus	mo - ral tulk' ter - pet.
7.	gu - bla - jo,		S	sve - to Krv - jó	od - ku - ple - ne.
8.	po - mága - la,		Sve - te - ga	ra - ja	vta - la - la.
9.	u - paj - ne,	De	bo	za - du - bu	zve - li - čaj - ne.
10.	bra - tov - šna,		Ta	po - ve - li - ča	vsa - ke - ga.

Na Žalostni gori sta orglala in pela kot preserska organista svoj čas tudi moje matere oče, Matija Kržič, in pozneje njegov sin Tomo (Tomaž), ki je l. 1879. zaeno s sedanjim novomeškim organistom g. Ignacijem Hladnikom, znanim skladateljem, dovršil ljubljansko orglarsko šolo, in potem za svojim očetom nastopil službo organista v Preserju. Žalibog v Preserju ni več služboval ko dve leti, ker ga je pobrala neizprosna jetika v najlepšem cvetju življenja, v 25. letu. Za njim je vse žalovalo, ker je bil izvrsten organist. Ker je bil brat moje pokojne matere, je bil potemtakem moj ujec. — Njegov oče, ali moj stari oče, Matija Kržič, je bil pa organist čez 50 let in je služboval v Rakitni, v Preserju, na Skaručni pod Šmarno goro, v Št. Jurju pri Šmarju in nazadnje v Tomišlju, kjer je tudi umrl, star okoli 75 let. Bil je tudi komponist in je zložil okoli 70 »Tantum ergo« in precejšnje število »Pred Bogom« ter še nekaj drugih cerkvenih pesmi. Ti vsi napevi so zdaj moja last in jih imam za spomin na mojega starega očeta in na nekdanjega tomišelskega organista. Njegov brat, Jakob Kržič, pri katerem se je on učil orglati, ker je bil starejši, je bil pa organist v Tomišlju polnih 60 let, prej pa dve leti na Lipoglavu, vsega skupaj torej dolgo dobo, 62 let. Rekli so mu farmani splošno kar »boterček«, ker je bil mnogim otrokom pri krstu ne samo kot cerkvenik, ampak tudi kot boter. Učil se je orglati v Naklem pri Kranju, pri tedanjem nakliškem organistu Legatu, ki je bil oče slavnega poznejšega tržaškega škofa J. Legata, kateri je bil ravno takrat v šoli, ko so se »boterček« pri njegovem očetu orglat učili. Ko so potem v Tomišlju zvedeli kot organist, da je ta Legat postal škof, so se še pošalili: »Ta je že škof, jaz pa še fajmošter nisem, če sva se prav oba hkrati učila!« — Pri tem »boterčku« so se tudi moj oče naučili orglati, jaz pa od njih, tako da sem jaz že zdaj četrti organist iz te rodbine. Tretji brat Matije in Jakoba Kržiča je bil pa pri vojaški godbi, torej tudi muzikant. Bilo je sedem bratov in med temi ti trije vsi muzikantje. Bili so vsi ti Kržiči vulgo »Bobovi« iz Borovnice pri Vrhniki, kjer se še zdaj reče pri »Bobovih«. Pokojni »boterček« se je včasih še proti svoji ženi — ki so ji splošno rekli »tetka« — pošalil takole: Vsedel se je v prazen pehar na klopi in ji je rekel: »Poglej, stara, tukaj imaš en pehar boba!« — Splošno je bil mož kot organist zelo priljubljen. Takrat so imeli ob »žegnanju« v Tomišlju še instrumentalno godbo na koru, katera je sestajala iz štirih godcev, ki so bili vsi vulgo Pavletovi iz Matene pri Igu (oče in njegovi trije sinovi), s priimkom Podlipec. Še zdaj se starejši moške spominjajo na tiste čase in pravijo: »Takrat je bilo ob žegnanju lušno v Tomišlju, ko je bil boterček še za organista, pa ki so Pavletovi godci tako špilali, da se je kar kor tresel!« Posebno je takrat ljudem dopadlo, ko so »boterček« po maši navrgli običajni »marš«. Dva taka »marša«, ki so jih »boterček« takrat »špilal« v cerkvi, sem zapisal in jih uvrstil med plese ter jih odpisal v »Glasbeno Matico«.

Toda vrnimo se zdaj k Ambrožičevi romarski pesmarici! Katerega leta je bila spisana in kdo jo je spisal, ni nikjer povedano. Pač se pa zagotovo ve, da so se te pesmi res pele na Žalostni gori pri Preserju, ne pa na Žalostni gori pri Mokronogu na Dolenjskem, ker 11. pesem iz te pesmarice omenja presersko faro, 4. pa sv. Jukundusa, ki je v desnem stranskem oltarju na Žalostni gori, kar je dosti jasen dokaz. Ker je pa pisava natančno taka in način pesnikovanja, kakor v drugih Ambrožičevih pesmicah, ki so spisane v Dobropolju, in ker mi je dijak Rado Primic te pesmice vse skupaj izročil, ne moremo drugače soditi in sklepati, da je Ambrožič prišel službovat iz Dobropolja v Preserje in je potem kot tamošnji »šolmašter« te romarske pesmi pel na Žalostni gori. To se je zgodilo po letu 1787. in sicer najbrž 1793. leta, takrat, ko je bil tisti Kračmanov podpis na četrti Ambrožičevi pesmarici podpisan, in je pri odhodu iz Dobropolja v Preserje, najbrž Ambrožič tisto četrto pesmarico, in morebiti še katero drugo Kračmanu izročil. (Tako sklepam jaz, drugi pa lahko kakor hoče!) Ker nobena šolska kronika, ne dobropoljska, ne preserska, prav nič ne ve o Ambrožiču, dasi sem obe šolski vodstvi pismeno vprašal, tudi ne morem tu povedati, katerega leta je odšel iz Dobropolja v Preserje, ne koliko časa je bil tam, ne kdaj in kje je umrl. To vemo, da je bil rojen v Šmarju l. 1737., in da je odšel od tam v Dobropolje

l. 1771., torej 34 let star. Da bi pa naprej natančno vedeli, ne moremo, ker nimamo podatkov! Pač! Pokojni goriški profesor dr. Karel Štreklj, urednik »Slov. nar. pesmic«, mi je na moje poročilo, da imam jaz 10 Ambrožičevih pesmaric, odpisal sledeče: »O dobrepoljskem učitelju Ambrožiču je nekdo pisal o svojem času v »Domu in Svetu«. Pri- manjkuje mi pa časa, da bi preiskal dotične letnike. Pesmi, v kolikor vem, niso na- rodne, vendar bi jih ne bilo napak prepisati. Če tega ne morete storiti, pošljite mi jih, da jih sam dam prepisati.« — To pismo je pisano 27. septembra l. 1911. Pesmaric seveda potem iz raznih vzrokov nisem poslal Štreklju v Gradec. Pač me pa zelo zanima, v katerem letniku »Doma in Sveta« je res kaj podatkov o Ambrožiču, če je sploh kaj podatkov; jaz imam namreč mnogo letnikov »Doma in Sveta«, pa se ne spo- minjam, da bi v njih kaj o Ambrožiču bral. G. Fr. Jaklič, šol. ravnatelj v Dobropolju, mi je tudi pred kratkim pisal, da se tudi on ne spominja, da bi v kakšnem »Domu in Svetu« kaj o Ambrožiču bral, dasi bi si koj zapomnil, ako bi bilo Dobropolje le omenjeno. Torej prosim cenj. čitatelje in čitateljice tega lista, ako bi kdo slučajno imel tisti »Dom in Svet«, oz. da bi čital v njem kaj o Ambrožiču, naj piše to uredništvu tega lista, mu bo g. urednik gotovo hvaležen.

Toda pogledjmo, kakšne pesmi obsega-ta pesmarica!

— Od Matere Boshie j(s) shalostne gore, vifsha koker na Kerki. —: Na goro te femkei vabi * Mati shalostna ta dan, * Rumar inu zlovig slabi, * kir si sreivami obdan: * tukei en studenec tezhe, * fhlahten sa dusho, tello, * ktir ga le prou nuzat vozhe, * k sdrauju mu sagvishnu bo. (9 kitic.)

Od Matere Boshije, en Exempel.

1. { Do - nefs Ma - ri - ji h za - sti shel - lim s prau - ga ser -
Greifsh-ni - kam htro-shtu sla - sti po - vei - dat zhu - desh

za } de kdur Ma - ri - o lu - bi, Greish - ni - kam v sa - dnim
ta, }

zu - gi spro - fsi Gna - do per bu - gi tem, ktir kul zha - sti no.

2.

Je bla v lashki Deshelli * Ena slahtna gospa, * ta v foij greishni shelli * je tok delezh safshla: * Hudizhu je shlushila, * shnim se ie sarozhila, * ga ie tudi lubilla * koker foiga Mosha.

3.

Duanaist leit je shiveila * v tok grofshnih pregreihah, * kar enkrat je sboleila, * poveidat me je strah! * Arzati so ni diali: * le k smerti se perpravi, * kir se perblifshou kmali * bo toi pusledni zhafs!

4.

S'poudnik ie perfshu tudi, * al blifs ga na pusti, * pravi: fame per bugi * obene gnade nej! * s Hudizham sem shiveila, * shnim bom v pekli goreila, * grofsne Martre terpeila * Noter do vezhnosti!

5.

Ti, kso fraven nie stalli, * kader so shlishal tu * vfsi so od ne beishali, * sapustli jo famo, * ona je pa zaguala, * nei veidla, kam bse dialla, * v tem je en mal sashpala, * o kai fe je sgüdlu?

6.

V tem Maria knei tudi * pride potroštat no, * pravi: jest sem per bugi * ti sprofsila gnado to: * De bosh pokuro strilla, * kier si mene zhastila, * smano fe vefselila * v Nebefseh bosh vselej!

7.

V tem Maria spet sgine, * ona ie vpet sazhela: * >h, nei bersh spoudnik pride, * fe bom spoveidala! * sgreivano spoud je strilla, * dosti je sols prelila, * odpufshaine je dobilla * od vezhniga boga.

8.

E'ni so io vprafshali, * od kot ie gnada ta? * ona da Antuert kmali, * Maria ta vsmilena! * ksem jo sueistu zhastila, * shno se bom vefselila! * vtem je dusho spustila, * prezei ie v Nebu shla.

9.

Oh frezho je imeila * leta greifshna gospa, * ksi je sa Mater vsela * shalostna Maria, * keb na bla strila teiga, * v peklu bi bla goreila, * sdei je pa lon prejela * v Nebesih vekuma!

10.

Taushenkrat srezhni tudi * ste Rumarij vsak zafs, * de Maria hpokuri * vse ksebi klizhe vafs! * pravi: boshije ouzhize, * le berfs pokuro strite, * ak kmeni prit shellite, * bom prosila sa vafs!

11.

Nei tu vefsella poshta, * kai pravish, Rumar moi? * kok te Maria troshta, * oh nizh fe vezh na boi! * le stur pokuro pravo, * sapust greifshno navado, * te bo vseu v sojo gnado * spet lubi Jesus nash!

12.

O Maria, vfsem tudi * jest sdei sposnam na glafs, * fem sturu greihu tudi * vezh, koker imam laafs! * oh profs Jesusa same, * de mi da foie gnade, * de strim pokuro faine, * dokler je ta gnadlu zafs!

13.

Sdei vfsi vkup kni sdihnimo * sprauga nashga serza, * ponishnu jo prosimo, * de bo nasha dushiza * potem Reunim sheuleini * tud enkrat pershla h tebi, * gore kuezhnim sheuleini * v ta leipa nebefa, * katera vam nu Meni * voshem sprauga Meni * voshem sprauga serza! Amen.

- Od Matere Boshie, Aria: Nodburgo zhastiti. —: O Rumar, peid lefsem, * ksi v reivah vsak zas, * vefseu glafs ti nefsem, * o bod bogu zhast! * sdei k sebi te vabi * Mati shalostna, pravi: * peite k meni, vash bom troshtala! — Pesem obsega 12 kitic, in pripoveduje tri čudežna ozdravljenja, ki so se zgodila na Kranjskem, na priprošnje Ž. M. B. na žalostni gori pri Preserju.
- Od Matere Boshije, Aria Angelza varha. —: Rumarij v vafshi Nadlugi vefselite se fmeno, * guishnu ta Mati per bugi * dons sa vafs prosila bo! * oh le kni vi vfsi tezite, * ona vafs ksebi shelli, * vse Reive ni pertoshite, * ona vam jh prelloshi. — Pesem obsega 14 kitic, in pripoveduje, kako je nekemu možu v treh dneh hudo boleča roka ozdravela, ker je molil k Ž. M. B. in sv. Jukundusu za pomoč, in obljubil dati za eno sv. mašo.
- Od Matere Bofshije: O S'rezhni tisti otrozij, * ktako Mater imaio, * de shiher po dneu, ponozhi * se v Reivah kni vtezhejo, * ona se foine am vfame, * kieh zhe ozha shtrafati, * nu tok Dougu profsi faine, * de jem spet vse odpusti. — Obsega 9 kitic.
- Od Matere Bofshie, vfsha Angelza varha. —: O Maria, vsigni gori * toje gnadlive ôzhij, * poglei na Rumarje dolli, * kso pershli od vfseh strani, * htebi sem, shalostna mati, * velik trosth imamo vsi, * od tebe pomuzh dobiti * vneh reivah nu shalosti. — Obsega 11 kitic.

- Na Shalostni gori, sa Reune zaite: Donefs Bodem jest shazheu * enmal vam vfsem Refsodeiti, * vam Rumarjam bom fapeu, * kok se sdei godi na sueiti, * al mi nei mogozhe vse * poveidat nadluge te, * kar se sdei na sveit godi, * de bi vmru od shallosti. — Pesem obsega 10 kitic, in toži, da je tisto leto bila lakota po vsem svetu, in da je prejšnje leto tamkajšnje polje toča pobila, in da je tisto leto huda zima vse vzela, kar je še bilo. Žugala je takrat tudi človeška in svinjska kuga.
- Ob sadni Andochti v leiti, kir je dvize Marie zerku, obednei sapuret neno Ario: Dones Bodo, Rumarij, * tukei sdei vse Andochti * Minile v leteim leiti, * zait nam bode slovu vseti, * al preit mi sa gnade vse, * Hualefshni skafshimo se. — Pesem obsega celih 21 kitic.
- Od Marije Dvize, spet na to visho koker je ta od sgorei: Moja dusha prou shelli * Maria tebi hzasti, * tukei she enkrat sapeiti, * vpervizh dones v letem leiti, * sdei bom mogu shalostnu * od tebe jemati slovu. — Pesem obsega 15 kitic.
- Od vse sorte Nadluh, Aria od lifsabone. —: Taufshenkrat se bogu vsmilli, * brefs sous ne morem ven srezh, * kai fmo srute Dofsiveilli, * od dobriga nei shlishat vezh! * kader sazhnem premishlati, * kok se nam frutam godi, * serze zhe vmeni stajati * od vellike shalosti! — Pesem obsega 13 kitic, in spet toži o slabi letini, o draginji, o toči, o lakoti, o bližajoči se kugi, in blagruje tiste, ki so že v milosti božji umrli.

Iz odbora Cecilijinega društva v Ljubljani.

Po daljšem prestanku je odbor zopet imel odborovo sejo, ki se je vršila 17. junija v ordinariatni pisarni. Navzočni so bili: Predsednik p. Hugolju Sattner, msgr. Dostal, dr. Mantuani, Lavrič, Premrl in Zdešar. Ravnatelj Premrl je poročal o orglarski šoli, ki jo je letos obiskovalo 20 učencev in bodo štirje šolo dovršili. Pred sklepom se vrše običajni letni in zrelostni izpiti; zrelostni v petek 26. junija. Za sklep šolskega leta se določi 27. junij. Za pričetek prihodnjega šolskega leta 30. september. Ravnatelj Premrl poroča dalje o društvenem, oziroma šolskem gmotnem stanju. Dosedanji dohodki šolskega leta 1924/25 so znašali 31.000 Din, stroški 34.000 Din. Učitelji dobe še 4500 Din. Nabaviti je treba tudi drva za prihodnjo zimo. Da bo šola mogla vršiti svojo dolžnost, si pridobiti dobrih učnih moči in jih dostojno plačevati, treba, da vsaj cerkve redno in točno plačujejo svoje tozadevne prispevke. Za leto 1924. dolguje še 29 cerkva okrog 2000 Din; za leto 1925. pa še 129 cerkva okrog 9000 Din. Treba je, da se ti zastanki čimprej izterjajo, kar naj blagovoli poskrbeti škofijski ordinariat. Ko se to zgodi, bo šola zopet aktivna. — Dvorni svetnik dr. Mantuani poroča, da je končal nadzorovanje organistov mesta Ljubljane in okolice. Priporoča, da se v nadzorovalnih polah nekaj vprašanj izpusti in se osnujejo bolj preproste pole. Za v bodoče se mu poveri nadzorovanje organistov v šmarski dekaniji. Odbor je mnenja, naj se nadzorovanje izvrši vsakih pet let in naj se o priliki določijo v ta namen od škofijstva štirje nadzorniki. Sklene se, poslati na vlado prošnjo za podporo orglarski šoli. Odbor potrdi izvolitev kanonika dr. Tomaža Klinarja, ki je bil na zadnjem obnem zboru Cecilijinega društva za stolno župnijo izvoljen za predsednika tega društva. Leta 1927. bo poteklo 50 let, kar se je ustanovilo Cecilijino društvo za ljubljansko škofijo. Odbor sklone 50 letnico obhajati na slovesen način in se bo v to svrhu jeseni izvolil poseben pripravljalni odbor.

Organistovske zadeve.

Podporno društvo organistov in pevovodij s sedežem v Ljubljani je imelo 15. maja redno sejo. Na tej se je razdelila letošnja škofijska podpora desetim članom-organistom, ki jih je odbor smatral za najbolj potrebne. Vsak je dobil po 250 Din. Vseh prosilcev je bilo 15 in potemtakem društvo petim prosilcem ni moglo ustreči, enemu toliko manj, ker je bil v zadnji seji izključen.

Predsednik Premrl je poročal o zadevi zavarovanja organistov. Kmalu po konferenci, ki se je vršila pri pokojninskem zavodu v Ljubljani glede ureditve zavarovanja organistov, je došel od pokojninskega zavoda našemu društvu dopis, iz katerega posnamemo nekatere za organiste važne točke. »Ako kdo izmed gg. organistov izve, da ga župni urad noče prigrasiti v pokojninsko zavarovanje, ali pa da ne plačuje zavarovalnih premij, je najbolje, da se kot udeležena stranka obrne na pristojno srezko poglavarstvo in zahteva, da skrbi to oblastvo uradno za pokritje stroškov za pokojninsko zavarovanje in uvede postopanje po § 57. zakona z dne 7. maja 1874, drž. zak. št. 50. Ako organist ne bi hotel sam pri srezkem poglavarstvu tega zahtevati, naj obvesti naš (pokojninski) zavod, ki je radi volje pripravljen, da bo poskrbel v vsakem takim primeru za uvedbo uradnega postopanja v svrhu pokritja zavarovalnih prispevkov.« Dopis pravi dalje, naj gg. organisti skušajo tudi sami vplivati na gg. župnike in na vžupljene politične občine, da se bodo, če le mogoče, prostovoljno sporazumeli o načinu pokritja, ker bo zadeva na ta način prej in ceneje rešena nego, ako bi moralo srezko poglavarstvo porazdeliti prispevke z uradnim odlokom. Pri zavarovanju pridejo — na to posebej opozarjamo naše člane-organiste — v poštev le tisti, ki jim je organistovska služba glavni poklic in jim donaša več dohodkov nego morebitno drugo opravilo. Glede ureditve tega vprašanja je bil obveščen in naprošen tudi škof. ordinariat, naj bi dal cerkvenim predstojnikom potrebna navodila o zavarovanju organistov, ki je po zakonu obvezno, in kako kriti zavarovalnino. Glede te zadeve piše »Ljubljanski škofijski list« (1925, 3): »Zadeva je že pojasnjena v Škof. listu 1922, str. 62. Ordinariat pripominja, da je socialna dolžnost cerkva, oziroma cerkvenih občin, skrbeti za pokojnino organistov. Res je, da ta pokojnina po sedanjih izmerih ni toliko, da bi se mogel organist, ko obnemore, samo z njo preživljati vendar je ta pokojnina dosti dobro došla pomoč. Pokojninski zavod pa dela na zvišanje pokojninske rente. Ker so cerkve večinoma revne, je res težko plačevati premije zavarovanja. Vendar je priporočati, da bi gg. cerkveni predstojniki potom prostovoljnih prispevkov od vernikov zbrali potrebno letno vsoto. Kjer bi se pa to ne moglo zgoditi, bi se moglo zaprositi za konkurenčno obravnavo v ta namen. Prispevek za pokojninsko zavarovanje organista kakor tudi njegova plača spadajo med tiste cerkvene potrebščine, glede katerih določa § 36. zakona z dne 7. maja 1874, drž. zak. št. 50, da je treba za njih pokritje razpisati davčno naklado na člane cerkvene občine, to je za vse rimsko-katoliške davkoplačevalce vžupljenih občin ali delov občin, kolikor za te potrebščine ne bi bilo preskrbljeno z lastnim premoženjem cerkvene občine ali z drugimi razpoložljivimi cerkvenimi sredstvi.« Do sedaj je v ljubljanski škofiji za zavarovanje prigradenih samo 29 organistov. Škof. ordinariat naroča zato dekanijским uradom, naj poskrbe od župnih uradov potrebne podatke, iz katerih bo razvidno, ali pripada organistova služba v posameznih župnijah zavarovanju ali ne. — Iz tega je razvidno, da zadeva zavarovanja organistov ni lahka, giblje se pa le, in upati smemo, da se bo v doglednem času srečno izvedla.

Občni zbor našega org. podpornega društva se bo vršil v četrtek 6. avgusta. Ob 10 bo v stolnici sv. maša — gg. organiste vabimo, naj pridejo nekateri na kor —, nato zborovanje v orglarski šoli (Alojzijevišče II). Poročila odbora in volitve.

Glede letos nameranih duhovnih vaj za organiste je predsednik v dogovoru z g. jezuitskim rektorjem p. Tomcem v Ljubljani. Duhovne vaje bi se mogle vršiti v novo zgrajenem »Domu duhovnih vaj« meseca septembra. Prostora bi bilo za 25 udeležencev. Organisti, ki bi se hoteli duhovnih vaj v septembru — od 1. do 4. septembra — udeležiti, naj se prijavijo do 15. avgusta našemu društvu ali škof. ordinariatu. Škof. ordinariat je dovolil, da bodo za potrebne stroške, ali v gotovini ali v živilih, prispevale cerkve. Če bi se priglasilo večje število organistov, bi se mogle duhovne vaje zanje opraviti eventualno tudi dvakrat.

Razpisane organistovske službe. V Štangi pri Litiji je služba še neoddana. — V Št. Janžu (Dolenjsko) je izpraznjena služba organista, hkrati občinskega tajnika. Nastop s 1. avgustom.

Službo organista in cerkovnika na Bučki je nastopil Blaž Arnič.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. Pri pevskem koncertu Zveze slovenskih pevskih zborov 3. maja je častno nastopilo 15 pevskih zborov: štirje ljubljanski, ostali iz drugih krajev. Peli so primeroma največ Emil Adamičevih skladb; zastopani pa so bili tudi Aljaž, Dev, Ferjančič, Jenko, Jereb, Juvanec, Korun, Lajovic, Mirk, Mokranjac, Nedved in Premrl. V celoti kažejo zbori lep napredek. — 4. in 11. maja sta se vršila zadnja dva koncerta ljubljanske Filharmonične družbe (IV. V.). Na četrtem je pela zagrebška pevka Anka Koščević-Badolić sodobne ruske lirične pesmi skladateljev Gnjiesina, Metnerja, Štrejherja, Obuhova, Prokofjeva, Vejsberga, Krejna, Mjaskovskega, Aleksandrova in Lurja. Bilo je mnogo zanimivega v teh pesmih, mnogo izrazito orientalskega, marsikaj tudi židovskega. Vendar na splošno nas pesmi niso oglele, tudi pevka ne preveč. — Veliko bolj nas je zadovoljil zagrebški pianist Svetislav Stančić, ki je v možatozreli in temperamentni igri izvajal štiri Bachove predigre k cerkvenim kantatam, Liztovo sonato v h-molu, Busonijev »Indijanski dnevnik«, Debussyjev Preludij in Albenizov »El Albaicin«; v nadaljnjem koncertu Širolovo suito, dve Konjovičevi narodni in Škrjabinovo sonato št. 4. v Fis-duru. Bachove predigre, Širolovo suito in Konjovičevi narodni je sam priredil za klavir. Koncem podanega sporeda je še mnogo lepega, v prvi vrsti klasičnega dodal. Stančića, ki do sedaj pri nas še ni koncertiral, smo bili srčno veseli in ga bomo kot prvovrstnega in vzornega pianista v Ljubljani vedno radi poslušali. — 18. maja je dala Glasbena Matica v lastnem velikem koncertu Cesar Franckove Blagre (Les Béatitudes). Vsled preobširnega dela za en večer se je matični koncertni vodja Srečko Kumar odločil izmed osmih blagrov za štiri in so izvajali poleg prologa tretji, četrti, peti in osmi blagor. Sodelovali so kot solisti: ga. Pavla Lovšetova (sopran), ga. Vilma Thierry (mezzosopran), ga. Mila Wohinz (mezzosopran), g. Svetozar Banovec (tenor), g. Julij Betetto (bas) in g. Hugo Zathay (bas); dalje orkester Muzike dravske divizijske oblasti, orkestralno društvo Glasbene Maticе in pevski zbor Glasbene Maticе. Delo, ki ga Francozi kot eno izmed svojih najboljših novejših velikih oratorijskih skladb visoko cenijo, je krasno zamišljeno. Vsak blagor se dramatično razplete; nastopajo zemljani, posamezniki in v zboru, nebeščani, satan, Mater Dolorosa, Kristus. Glasba je zmerno moderna, plemenita, jasna in razumljiva. Ze prolog nas globoko prime in hkrati dvigne. Izmed izvajanih blagrov prištevam med najlepše tretjega, petega in osmega. Četrti ima precej dolg in nekoliko enoličen instrumentalni uvod z nadaljnjim težkim napornim tenorskim samospevom; konča se pa lepo, nežno (Kristus). Peti blagor prištevam najbolj melodioznim, osmega pa najučinkovitejšim, ker najbolj dramatičnim. Veličastno delo je vseskozi uspelo. G. Kumar, ki je prvič vodil tako obsežen

aparati, je dokazal, da je tudi temu kos. Blagore so ponovili 4. junija v frančiškanski cerkvi z enako dobrim uspehom. Žal, da koncerta v gmotnem oziru izkazujejo primanjkljaj. — 25. maja sta naša domača skladatelja Matija Bravničar in Marij Kogoj dala koncert lastnih skladb. Kogoj in njegovo zelo moderno in samosvojo glasbo že dalj časa poznamo; Bravničar je bolj novinec in se je dal v javnem koncertu topot prvič slišati. Tudi on udarja novejši strune, se deloma naslanja na Kogoj, deloma hodi svoja pota. V pesmih nam je bil precej všeč, v klavirskih skladbah manj; slišal sem pa le prvo polovico koncerta. Izmed Kogojevih skladb me je veselo presenetil lepi, jasno pisani Andante za gosli in klavir. Tudi njegov Duet iz Črnih mask — pravijo — da je bil imeniten. Pri tem koncertu so sodelovali člani ljubljanskega Nar. gledališča: gg. Pavla Lovše, Vilma Thierry, kapelnik Balatka, ing. Cvejič, prof. Jeraj in Heri Svetel. — Konservatorij Glasbene Matice je priredil koncem šolskega leta tri uspele javne produkcije svojih učencev.

II. Koncerti drugod. Nemško-jugoslovanska družba v Frankfurtu ob Mainu je priredila 6. maja jugoslovanski glasbeni večer. Za uvod je bilo predavanje o bistvu jugoslovanske glasbe. Glasbeni spored je prinesel: Lajovčeve zборе: »Bolest kovač«, »Dež« in »Medved z medom«; Škerjančeve samospeve: »Počitek ob vznóžju gore«, »Pred ogledalom« in »Večerno«; narodne pesmi: »Dekliško, Pod oknom in Je pa davi slanica pala; dve Kogojevi in eno Škerjančevo klavirsko skladbo in Mokranjčev zbor »Ob hladnem Ohridu«. — Na cerkvenoglasbenem koncertu pri sv. Jakobu v Trstu so pod vodstvom prof. Mirka izvajali Mirkovo osmeroglasno mašo, dalje Premrllove, Foersterjeve in Gallusove skladbe. — Mariborska Glasbena Matica je v maju koncertirala v Belgradu, Osijeku, Somboru in Novem Sadu; pred turnejo pa doma v Mariboru. — Zbor učiteljske Zveze na Primorskem je koncertiral 31. maja v Nabrežini. — Na glasbenem večeru gojencev šole Bendazzi-Garulli v Trstu je kot gojenka kompozicijske in pevske šole nastopila gđ. Frida Šček, ki je pela dva svoja samospeva na besedilo Pascolija: »La Quercia caduta« in »Canzone d'aprile« ter Straußov »Večerni sen«. Gđna Ščekova je dosegla v skladateljskem in pevskem oziru lep uspeh. — V Mokronogu se je vršil 14. junija koncert »Pevskega klubac«. Izvajali so 10 pesmi, med njimi več modernih. Zbor šteje 18 glasov. Vodil je g. Kramaršič, ki je jako dober pevovodja in ima pevce v oblasti. — Pevski zbor v Žireh je priredil koncert 5. junija na Dobračevi. Izvajali so po večini najnovejše slovenske zborovske skladbe Adamiča, Lajovca, Premrla, Sattnerja, Ocvirka, Jereba, Kimovca in Klemenčiča. Koncert je vodil g. Anton Jobst. — 1. junija se je vršil cerkven koncert v Boštanju ob Savi.

S. Premrl.

III. Cerkevni koncert v Idriji. V nedeljo 17. maja je priredil cerkveni pevski zbor v Idriji prvi cerkveni koncert. Točno s prvim udarom osme večerne ure so zadonele voljne idrijske orgle, Milavčevo delo, in nas uvedle s prvim odstavkom F. Capoccijeve parafraze »Veni Creator Spiritus« v celo prireditvev. Moški zbor je odpel za uvodno molitev Čapkovo skladbo: »Veni sancte Spiritus«. Krepek, siguren zbor, da smo takoj dobili vtis: »Splačalo se je, da smo prišli na koncert.« Ves program je označen v naslovu prireditve: »Cerkveno leto v pesmi.« Lepoto, veličastvo, ki je z vsem svojim bogastvom razgrnjeno v cerkvenem letu in ki ga človek, ako živi s cerkvijo, sprejema v odlomkih, od praznika do praznika, od dobe do dobe, so nam hoteli Idriječani podati hkrati, v obsegu dobre ure. Zbrali so v celoto karakteristične pesmi iz adventa, božične dobe, posta in velikonočnega časa, binkošti so bile že na uvodnem mestu programa, praznik sv. Rešnjega Telesa in pobožnost do Matere Božje sta bila označena s posebnima pesmima.

Kako neki bo to učinkovalo? Ali ne bo čuvstvo zoper čuvstvo — ali ne bo en vtis motil, slabil drugega? Srcu je treba enotno govoriti, ako hočeš izvabiti iz njega odgovor, odmev.

In vendar ni nihče pogrešal blažilne harmonije, ki je vse te pesmi različnega čuvstvovanja vezala! Kaj neki je pripomoglo k temu uspehu? Spretnost dirigentova, ki je na košljivih točkah privzel po več kitic, da je zadržal vtis? Srečna misel organistova, da je z opustitvijo vsakega postludija dal vsaki pesmi z blagodejno pavzo možnost, da je v poslušalcu pritaženo, neopaženo zginila, in po tej neobhodno potrebni pavzi mojstrsko označil kot iz neke daljine naslednje razpoloženje, ne da bi bil jemal motive sledečih pesmi in tako ubijal zadnje, odhajajoče vtise prve pesmi ter hkrati vznemirjal večšega poslušalca in kvaril vtis nasledujoče pesmi? — Gotovo — saj bi bilo res brez tega vse sam konglomerat, neprebavljena mešanica. Pa smo vendar vse z velikim veseljem užili in prebavili, prav tako, kakor kadar premišljujemo in molimo hkrati vse tri dele sv. rožnega venca.

Pesmi so bile po svoji glasbeni vrednosti različne. Od zelo preprostih Hribarjevih (>Kedaj, Zveličar, prišel boš?<, >Pridi, Rešenik sveta!<), Riharja (>Zveličar naš je vstal iz groba<), so bile na sporedu tudi težje novejšje, z moderno obleke opremljene. Kako smo jih poslušali in s kakim ognjem jih je zbor prinašal! Koj pri prvi — Sattnerjevi >Noč božična, sveta noč< — smo začutili, da ji je vdahnil mojster nekaj, kar ne ostane le pri navadnem draženju ušes z ljubko melodijo, ampak seže v dušo. To so mojstri, ki ne služijo glasbeni razvajanosti, ampak ki obvladajo glasbo in si jo podvržejo, da dosežejo kar nameravajo, podobni govornikom, ki uklenejo s silo svojega daru razum in voljo poslušalcev in se bistveno ločijo od vsakdanjih deklamatorjev. Jaz mislim, kjer dobe pevci enkrat stvari kakor so omenjena Sattnerjeva božična in Premrlova >Le spi, le spi, božje dete Ti!<, in kjer jih bodo tako naučeni in pripravljeni ter z orglami tako dovršeno spremljani zapeli in okusili skrivnostno moč glasbe sami v sebi, ne bodo trivialnih, le na zunanji učinek računajočih pesmi nič kaj radi peli. V to vrsto stavim tudi Pavčičevo pesem >Veliki petek<. Resna, presunljiva skladba, ki tem bolj učinkuje, čim bolj iz srca, brez vsakega afektiranja jo pevci prednašajo. Orgle se tu molčale — sveta tihota v cerkvi — zbranost poslušalcev: kje dobi zbor hvaležnejšo priliko, da se potruzi za dobro prednašanje nego tu? Človek bi jo poslušal in poslušal, saj duši tako resno in blažilno govori v umirajočem Odrješniku in njegovi neizmerni ljubezni in jo hkrati navdaja s tiho grozo, ki jo vzbuja spomin na greh. — Tu je treba posebne pozornosti, da kaka nepremišljenost v izvajanju ne pokvari celotnega vtisa; in dirigentu smo le hvaležni, da se je izogibal vsake samosvoje pretiranosti in se strogo držal partiture.

In Hochreiterjevo >O Jezus, naših src radost< so zapeli! Vedno jo človek rad sliši — od takega zbora zapeto pa stokrat rajši.

Jobstova velikonočna >Poglejte duše< je prišla do svoje polne veljave. Človek bi tej razmeroma kratki, v partituri na prvi pogled prečlenkoviti, razbiti skladbi nikdar na papirju ne prisojal take moči in takega ognja, kot smo ga začutili, ko so dobile te mrtve, z vsemi mogočimi predznaki križane note življenje v petinpetdesetih zdravih idrijskih grlih.

>Povsod Boga!< je bil vokalični sklep — tako na mestu kot Amen v očenašu. Nikdar naj ne manjka pri večjih cerkvenih slovesnostih in prireditvah!

In zbor? Topot je pelo 55 grl; 13 sopranov, 12 altov, 10 tenorjev, 20 basov. Prostor na koru, kjer so bili pevci videti stisnjeni, je morda povzročil, da ni g. dirigent tu pa tam obvladal razmerja glasov. Tenor ima v sestavni in razstavni skladbi visoko lego, in na deset takih vspenjačev je treba vedno paziti, da ne vzdignejo glave nad enotnim razmerjem. Dobro asimilacijo in akomodacijo glasov je zbor pokazal, ker se to nesoglasje, razen dveh, treh lažjih slučajev, ni znatno čutilo. Basi so krepki, mirni in voljni, da so bili drugim glasovom v sigurno oporo, pa nikdar nadležni. Ljubek je idrijski alt — prava idrijska špecialiteta: zaokrožen, zvočen kot idrijska govorica. O sopranu sem pa mislil, da jih je bilo precej več na koru nego 13, izredno sveži, živi, odprti glasovi. Kako je to zažgolelo pri sklepnihi akordih Premrlove božične >Le spi!<. Ali pa v pesmi >Povsod Boga!<. Ni čuda, da imajo Idriječani, kadar zapoje, polno cerkev in polne dvorane.

O pomanjkljivostih v izvajanju bi ne pisal rad, ker mi kar ne gre graja izpod peresa, ko se spomnim mogočnega vtisa, ki ga je zbor napravil na poslušalce, in ker jih bo menda na tej strani strožje sodil g. D., muzik in skladatelj v Gorici. Izgovorjava, ki je bila sem pa tja nejasna, nerazpoloženje pri »Pridi, Rešenik sveta!« (ki je segalo že skoro na intonacijo), dinamika, ki je pri tako številnem zboru in na tako skrčenem prostoru naravno težje izvedljiva do vseh fines v prehodih in nastopih nego pri manjših zbora in na ugodnejšem prostoru, to in zgoraj omenjeno je problem za g. pevovodjo; zbor bo sigurno sledil z veseljem po poti napredovanja.

Organist g. A. Jobst, ki je zbor spremljal z orglanjem in zaigral kot samostojne točke poleg že omenjenega uvoda še Brosigovo 2. fantazijo in Elgarjev »Večerni spev« (iz »Diebolda«), pa se je sredi idrijskega zbora čutil zelo srečnega in oživiljenega; iz orgel je izvabljal vedno nove in nove spremene in glasove, da so imeli gostje priliko, spoznati moč in lepoto idrijskih orgel. Kratki, vmesni takti med Sattnerjevo božično pesmijo, zaigrani s polno, živo barvo, so učinkovali, kot bi boljše tudi orkester ne bil izvršil.

In — last non least — tenor solo v Nedvedovi »Ave Marija!«. Pravili so mi, da je bil tenorist-dijak tisti večer prehlajen. Ni se mu preveč poznalo; ima prikupljiv, liričen tenor, ki ga bo vsak zbor vesel.

Ljudje pa so čutili eno samo napako: prehitro jim je minilo, radi bi bili še poslušali... Monsignor Arko, ki se je topot podal pod vodstvo svojega gosp. kaplana, dirigenta J. Žagarja, pa naj s tem razpoloženjem pri ljudeh računa in skoro zopet omogoči drugi cerkven koncert.

Josip Logar.

Dopisi.

Sv. Jožef nad Celjem. G. urednik! Sporočam,¹ da smo peli o božiču Vaše božične (iz zbirke in iz Glasbenika: »Le spi...«). Nenavadno veliko ljudi smo privabili v cerkev. Čudno se mi je zdelo, da petih litanijs tukaj ljudje niso nič peli. Nisem dal prej miru, da je šlo. Zvabiti jih je bilo treba. Za Tri kralje sem jim tudi besedilo razdelil po cerkvi. Peli so res krepko. Opazil sem pri ljudskem petju na misijonih, da brez krepih oddihov ljudstvo ne more peti. Zato (to sem opazil v Št. Andražu pri Leskovcu) delajo kratke stavke s koronami in oddihom vsaj poltaktim. Tako zmorejo do 20 kitic. Slišal sem prav lepe pesmi. Čudovito lepo se znajo gibati v trozvokih. Največ triglasno. Zadnje dneve se ogrejejo še moški posebno pri »Oče našu«. Kadar pa orgle vmes pridejo, se ne čutijo več svoje in glasovi se boječe zgube, da ne bi prišli z orglami navskriž. Tudi dobe ljudje več ognja, če se slišijo, kakor pa, če se njih moč zagrne v orglah in besede zgube. Pri ljudskem petju jaz le v začetku vse igram; ko se ljudje utrdijo v melodiji in poskušajo spremljati, pa igram le bas s pedalom. (Ljudje še ne opazijo, da jih varam, pojo pa laže.) Blagoslovna »Pridi molit« (iz Glasbenika, Vaša harmonizacija) je za ljudsko petje zelo prikladna. Tu so jo tako dobro peli, da sem se kar čudil. V nekem kraju sem opazil, da so pravilno modulirali v dominantno, pa ne naučeno. Enoglasnega petja pa tukaj ni nikjer. Moški gredo le v basiranje I—V, če so orgle, tudi še v IV. Petje po deželi je daleč za Kranjsko. Hribar, Hladnik, Cecilija (stara), kvečjemu Sattnerjeve mašne in Marijine. Novejših skoro ne poznajo. Za Vaše božične celo v Celju niso vedeli. V orglarski šoli slišim še vedno stari koral (ritem). Maše brez uvodnega pedalnega grmenja skoro ni slišati. Latinskih maš ne poznajo. Pa ker je res »stara navada«, se je bom i sam poslužil za »pete« maše. Doslej smo peli: Faistovo v D-molu, mojo in h. St. Vincentij in Sattnerjevo »Seraphico«. Učiti pa nameravam Vašo sv. Jožefa.

A. Mav, C. M.

Ježica pri Ljubljani. Dne 9. februarja je minilo šest let, odkar sem prevzel tukajšnjo službo organista. Obiskoval sem še drugi letnik orglarske šole v Ljubljani,

star sem bil dobrih 17 let. Z mano vred pa je nastopil tudi nov pevski zbor, večinoma same mlade moči. Tako mi je bil pričetek težavnejši. Vedel sem, da nam je glavni pripomoček k napredku dobra volja ter pogosto in redno posejanje pevskih vaj. In res, Bogu bodi hvala, nisem se varal. Pevske vaje sem imel po trikrat in še več na teden. S tem se je mladi zbor nekoliko okreplil in pregnal oni strah, ki se večinoma najde pri pevcih začetnikih. Priznati moram, da je tudi med pevci samimi vladalo veliko veselje in zanimanje do pevske izobrazbe in so se vsled tega redno in polnoštevilno udeleževali pevskih vaj in to tudi v poletnem času, akoravno so večinoma vsi kmetijskega stanu in imajo v tem času največ poljskega dela. Jasno je, da vse to ni bilo brezuspešno. Po šestih letih se je mladi zbor precej utrdil, izvežbal in tudi povečal. Šteje namreč 6 sopranov, 6 altov, 4 tenore in 7 basov, to je skupno 23 pevskih moči, kar popolnoma zadostuje prostornini naše cerkve. Seveda je med tem časom ta ali oni glas izgubil kako moč iz osebnih razlogov, kar je pri pevcih žal splošno v navadi, pa sem ga vedno nadomestil z novo močjo in na ta način se mi ni število zbora nič skrčilo. Cerkvene pevske vaje se yršijo redno dvakrat v tednu. Hkrati so vsi cerkveni pevci člani pevskega odseka SKID, ki šteje preko 40 pevskih moči in ima tedensko po eno ali več pevskih vaj, tako, da so z vajami dobro obloženi.

Pesmi izvajamo sledeče: Mašne: iz Cecilije, Slava Bogu, Hribarjeve, Sattnerjeve in še par drugih. Marijine: Slava Brezmadežni, Premrlove, Hladnikove, Hribarjeve, Sattnerjeve, Adamičeve, Kimovčeve in druge. Obhajilne in evharistične: iz Slava Jezusu, Rihar renatus, O sacrum, Hribarjeve, Grumove in druge. Tantum ergo: iz Cecilije, Hribarjeve, Belarjeve in Hladnikove. Latinske maše izvajamo tri in sicer: Hladnikovo Marijino, Foersterjevo sv. Cecilije in Deschermaierjevo sv. Jožefa. Ob velikih praznikih izpustimo mašno pesem ter pojemo mesto nje pesem dotičnega praznika, n. pr. veliki šmaren »Verni vsi«, o božiču božične, o veliki noči velikonočne. Izprevidel sem tudi, da ta način ljudem zelo ugaja.

Naj omenim še kor in orgle. Kor nepripraven, premajhen. Lahko bi zbor še povečal, pa ga ravno radi tega ne morem. Igralnik stoji tako, da organist pevcem kaže hrbet. Vsako dirigiranje na njem je izključeno. Vrh tega se nahajajo na koru sedeži tudi za druge ljudi, kar pevce gotovo moti. — Orgle so še »iz starega testamenta«, vezani registri, polovični pedal in poleg tega jim manjka še principal (prospekt). Kakor čujem, se bo prihodnje leto cerkev prenovila in tudi nekoliko povečala. Tudi kor se bo zvečal, odstranili se bodo iz njega sedeži in bo tako na razpolago le pevcem, kar je edino pravilno. Tudi orgle bomo skušali, če že ne nadomestiti z novimi, vsaj v kolikor mogoče dobro popraviti. Na ta način bo možno cerkvenemu zboru uspešneje delovati. Da se vse to uresniči, nam pomagaj Bog in sv. Cecilija!

Zvonko Mazovnik, organist.

Mekinje. Veliko težavo imajo v marsikateri cerkvi z mehačem, zlasti kjer so navezani na kako otroško moč. Temu nedostatku se primoroma lahko odpomore, kjer je električni tok na razpolago in sicer s pomočjo ventilatorja, katerega žene elektromotor. Koliko stane taka reč? Naj to pojasnimo na slučaju iz Mekinj, kjer nam od letos naprej elektrika goni meh. Naročili smo motor in ventilator pri orglarski tvrdki Avg. Laukhuff, Weikersheim (Württemberg na Nemškem) in sicer potom orglarskega mojstra J. Brandla v Mariboru, ki je preuredil prejšnji meh za motor; imenovana tvrdka oddaja namreč te stvari le potom orglarskih mojstrov. Ves stroj s carino in prevoznino do nas je stal 6850 Din. Motor ima moči za pol konjske sile in je preračunjen za 19 pevajočih registrov. Drugo delo (meh ves prenovljen in preurejen ter električna napeljava) je stalo 3100 Din, tako da so vsi stroški nanесли blizu 10.000 Din. Račun je nekoliko višji, ker smo se vedno držali načela: uporabljati le prvovrstno blago, četudi je nekoliko dražje. Na mestu se sicer ventilator nekoliko sliši, kadar se meh rabi, a ker je pri nas med orglami in mehom stena in v njej vrata, ta vrata zapiramo in se šumenje ventilatorja v cerkvi sploh nič ne sliši.

¹ Poročilo je bilo poslano meseca januarja. — Ur.

Važno je tudi vprašanje, koliko toka porabi motor. Naš motor, ki teče vedno » polno silo, porabi na uro nekaj manj kot pol kilovata. Če računamo povprečno ceno kilovatne ure 4 Din (pri nas je precej nižja!), potem bi porabil tak motor v eni uri toka nekaj manj kot za 2 Din, kar je gotovo malo, če se primerja s ceno človeške moči in ugodnostjo, ki se na ta način doseže. Ako se motor pravilno maže, je skoro neporušljiv, tako da so le pri napravi in vpeljavi motorja večji stroški, ki pa se v nekaj letih bogato pokrijejo. Pripominjam, da je pri nas vse delo brezhibno izvršeno, in zato tudi ventilator deluje brezhibno. Tudi igranje na orgle je sedaj lepše, ker meh čisto enakomerno oddaja sapo in ni onih neprijetnih sunkov kot se sicer čutijo, zlasti če imajo otroci glavno besedo pri mehu. Ni nam žal stroškov, ki smo jih imeli — ti bodo kmalu pozabljeni —, cerkev pa je znatno razbremenjena pri plačevanju gonilne sile za meh, večji red je na koru in, kar je največ vredno, za organista pomeni to znatno olajšavo in mu je omogočeno, oziroma olajšano igranje na orgle ob poljubnem času tudi za lastno vajo.

V. Čadež.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Stanko Premrl: Štirje ženski zbori s spremljevanjem klavirja na besedilo Karla Široka, založilo in izdalo pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani 1925. — »Ljubljanski Zvon«, ki slavi letos 25letnico obstoja, je izdal v ta spomin Premrlove pesmi, ki imajo jako okusno naslovno stran in so snažno in razločno tiskane na lep, bel papir. Pomnoževanje je prepovedano, litografirani glasovi se dobijo pri društvu.

Pesmi imajo nastopne naslove: 1. Pojdimo spat, 2. Starček roma na goro, 3. Jezus je majhen, 4. Tri kaplje krvi. Besedilo vseh pesmi je jako ljubeznivo, naivno, prežeto religioznega duha. Pesmi so zložene v onem plemenitem, poljudnem tonu, ki si ga je ustvaril g. Premrl sam in o katerem je prepričan, da zadovoljuje ljudsko dušo našega naroda. Slično kakor v njegovih božičnicah se tudi tukaj soprani in alti večinoma gibljejo v terciah in sekstah, odetih v umetniško spremljevanje, deloma se pa tudi kontrapunktično gibljejo po samostojnih potih; v četrti pesmi se za kratek čas razpleto v triglasni stavek. Pesmi niso cerkvene, pač pa religiozne, jako pripravne za koncert. Velik učinek bi naredile tudi v cerkvenih koncertih, zlasti tretja, samo treba spremljevanje prilagoditi orgelskemu značaju.

Bodi mi dovoljeno pri tej priliki podati nekatere misli o g. Premrlu kot skladatelju. Premrl je modernist, drzen v rabi vzporednih kvint, kvart, septim, harmoničnih disonanc in trdot, ki nastajajo iz doslednega vodenja glasov. Mnogi se ž njim še ne morejo sprijazniti, ker so bili vzgojeni v oni solidni šoli, ki je zametavala vsako kakofonijo¹ in vspreledne kvinte imenovala muzikaličen smrtni greh. Časi se spreminjajo, okus in posluš tudi, glasbena teorija napreduje, podrla je marsikatero oviro bujnega duha in nam rodila nove, dosedaj še nepoznane kombinacije. S časom moramo napredovati tudi mi, na stari, solidni podlagi zidati naprej. Ne govorim pa besedo za ono hipermoderno glasbo, ki je bolj matematika kot čustvo; ima malo notranje vsebine, preveč pa zunanega nakitja.

Jaz sam se od začetka nisem mogel sprijazniti s Premrlovim slogom; tudi njegove novejšje »Mašne« sem nekako nezadovoljen položil na stran. A ko sem jih s svojim zborom naštudiral in v cerkvi proizvajal, je bil zbor zanje navdušen in vse je povpraševalo: Čigave pa so te lepe, mogočne mašne pesmi?

¹ Da ne bo kdo mislil, da se v Premrlovih skladbah nahajajo kakofonije, navajam Fran Duganovo oceno Premrlovih 10. mašnih pesmi (II. zbirke) v Sv. Ceciliji 1925, 3, v kolikor se tiče harmonične strani teh skladb: »U harmoniji ima mnogo zanimljivosti, a tu i tamo i »modernističkih« konstrukcija i kretnja, no kakofonija u potpunom smislu te rieči nema, te sva ta modernistički stilizirana mjesta kod Premrla vrlo dobro djeluju, jer su posljedica izvjesne logike u odnošaju temeljnih harmonija i u vodjenju dionica.« — Urednik.

Mnogi se prestrašijo vsake skladbe, ki jim na prvi pogled ni jasna, ki ne odgovarja njihovemu konvencionalnemu naziranju. Gotovo pa bi se z marsikatero skladbo sprijaznili, ako bi se potrudili temeljito preštudirati jo in si jo duševno prilastiti. S tega pogleda naj pevovodje tudi te skladbe sprejmo in vpeljejo v življenje; dosegli bodo ž njimi pri pevcih in poslušalcih velike uspehe. P. Hugolin Sattner.

Emil Adamič: Šest pesmi za mešani zbor. Izdal in založil Pevski oddelek Prosvetne zveze v Gorici 1925. Adamič pesmi kar iz rokava stresa. Kdo naj se pri nas ž njim meri v toliki plodovitosti? Pričujoče pesmi imajo vse dobre lastnosti Adamičevih skladb: diči jih sveža, čvrsta melodika, okusna, prav samorasla harmonika, pa zopet prijetno pisane imitacije in kanoni, hkrati pa naš domač, pristno slovenski izraz. Vse skladbe po vrsti so jako pevne in ne težke. Brezdvomno jih bodo naši pevski zbori radi in z uspehom peli. So že na koncertnih sporedih. Najtopleje jih priporočamo.

S. Premrl.

Kitarska šola za začetnike, namenjena zlasti spremljevanju petja. Sestavil A. G. Založila Minka Modic, Ljubljana. Cena 35 Din. To je prva slovenska kitarska šola. S svojim točnim, jasnim, dobro urejenim navodom, primernimi vajami in skladbami bo kitarskim začetnikom prav dobro služila. Oblika in tisk sta zelo lepa. Šolo priporočamo. Hkrati so izšle tudi tri koroške narodne pesmi za srednji glas in kitaro, ki jih je po J. Sustaršičevi harmonizaciji priredil A. G.

Naši glasbeni listi.

Pevce 1925, 5—6, prinaša konec H. Svetelovega jako poučnega članka »Pevce in razvoj zborovske glasbe«; P. Hugolin Sattner je pričel pisati o sekvenci, prof. M. Bajuk o taktu ter nadaljuje statistiko »Narodna pesem v sekiricah«; Aljaž nadaljuje zanimive, resnovesele Pevske spomine; razen tega ima Pevce še več drobnih vestí. V glasbeni prilogi prinaša H. Vogričev mešani zbor »Izpremenjeno srce« in dva M. Tomčeva mešana zbora: »Majeva« in »Zazibalka«.

»Zboric« 1925, 5 prinašajo dve lahki, a ne slabi Ocvirkovi skladbi: moški zbor »Sjajiš sunašce« z lepo melizmatiko in preprost mešani zbor »Moja pomlad«. Številka 6 prinaša na šestih straneh daljšo umetno Emil Adamičevo narodno pripovedno pesem »Vragova nevesta« za mešani zbor. Številka 7.—8. dva na narodni besedili zložena kratka E. Adamičeva moška zbora »Božična« in »Jezus je majhen«, Premrlov srednje težak mešani zbor »Večerna« in zelo zanimiv, a tudi jako težak Emil Adamičev moški zbor »Krški zvonovi«. Zbori se naročajo pri Ljubljanskem Zvonu v Ljubljani. Stanejo letno 20 Din.

»Sveta Cecilija« 1925, 3 prinaša članke: Razgled po savremenoj slavenskoj melografici (Ludvik Kuba); Koncerti u Beogradu (Jovan Zorko), Beethoven: Missa solemnis; Cerkveno pjevanje u Lurdu (Josip Böhm); Iz hrvatskoga Gradišća (Martin Maršich); O bosansko-hercegovačkim pučkim popijevkama (Vjekoslav Lončar); Bilješke iz glasbenoga života u Engleskoj (VI. D.); Kako je riješena orguljaško-pjevačka kriza v štivici (Matija Ruk); Iz hrvatske glasbene prošlosti poroča Milan Lang o pjesmarici Josipa Herovića; Janko Barle: Još nekoliko riječi o pjesmi: »Ta zvezda ta je izelsla«. Slede dopisi, ocene glasbenih del, pregled tiska o glasbi in razne vesti. Glasbena priloga prinaša tri skladbe Franja pl. Lučića: Hrvatska misa, Pohvala Imenu Božjemu in Lijepa Ti si o Marijo.

»Jugoslavenski Muzičar«, štev. 5 prinaša poleg organizacijskega pregleda članek R. Schwartzu o radu »Filharmonijskog društva« u Osijeku in Lončarjev članek o Arnoldu Schönbergu. Štev. 6 poroča poleg organizacijskega in kulturnega pregleda o naših glasbenih listih, o treh koncertih jugoslovanske kompozicije v Pragi, izmed katerih se je prvi manj posrečil (Lajovic, Škerjanc, Bersa, Tkalčić, Dobronić, Konjović, Hristić in Milojević), drugi z Milojevičevimi skladbami in tretji (Stravinski, Grgošević) bolj. B. M. G. piše o Muzičkih prilikah u Dalmaciji.

Razne vesti.

Pri letošnjem svetoletnem rimskem romanju so se Slovenci v pevskem oziru častno izkazali. Za to priliko sestavljeni mešani zbor okrog 40 pevcev in pevk iz raznih krajev Slovenije, med njimi več duhovnikov, je pri sv. mašah prepeval primerne slovenske cerkvene pesmi in žel priznavanje in pohvalo domačinov in tujcev. Tudi ljudsko večglasno petje vseh romarjev pri raznih litanijah kakor tudi zlasti o priliki avdijence pri sv. Očetu Piju XI. 29. maja je bilo jako dobro in je vzbujalo vsestransko pozornost.

Občni zbor Cecilijinega društva za stolno župnijo v Ljubljani se je vršil 10. maja. Po podanih poročilih tajnika, blagajnika in pevovodje se je izvolil sledeči odbor: dr. Tomaž Klinar, stolni kanonik in župnik, predsednik; Stanko Premrl, ravnatelj stolnega kora, podpredsednik in pevovodja; Anton Lavrič, regens chori v Križankah, tajnik; Fran Zabret, stolni vikar, blagajnik; Maks Simončič, arhivar.

Sklep šolskega leta 1924/25 na orglarski šoli Cecilijinega društva v Ljubljani je bil 27. junija. Spričevalo usposobljenosti za organistovsko službo so dobili trije učenci: Babnik Ivan iz Godiča pri Mekinjah, Rakušček Jožef iz Drežnice na Primorskem in Vrhovnik Anton iz Mavčič. Prihodnje šolsko leto se prične dne 30. septembra.

Osebnosti. G. Vinko Levstik, upokojeni nadučitelj in okrajni šolski nadzornik, je bil o priliki 50 letnice delovanja na vrhniškem cerkvenem koru kot organist in pevovodja odlikovan od sv. Očeta Pija XI. z redom »Pro Ecclesia et Pontifice«. Izbornemu glasbeniku, za cerkveno glasbo idealno vnetemu in velezaslužnemu jubilarju, k njegovemu odlikovanju najiskrenejše čestitamo. Še na mnoga leta! — Dosedanji ravnatelj ljubljanske opere g. Friderik Rukavina je od ministrstva prosvete prestavljen za upravnika Narodnega gledališča v Osljeku. Za ravnatelja Narodnega gledališča v Ljubljani je imenovan g. Mirko Polić, tajnik belgrajske opere.

V Belgradu je umrl nadarjeni srbski skladatelj, vojni kapelnik Milenko Paunović, čigar Jugoslovansko simfonijo je l. 1924. v Ljubljani na koncertu izvajal dr. Čerin. Pokojni Paunović je zapustil v rokopisu glasbeno dramo »Divina tragœdia«, glasbeno trilogijo »Čengić aga« in nedovršeno opero, ki ji je sam napisal besedilo. Kot skladatelj je hodil Paunović svoja pota. Umrl je žal še mlad, star komaj 36 let. Časten mu spomin!

Umrla je 3. junija v Ljubljani gospa Josipina Karinger v visoki starosti 93 let. Pokojna gospa je bila stolna pevkica še pri Riharju, kjer se je tudi klavirja učila; potem pri Foersterju. Karingerjeva družina je bila sploh zelo muzikalična: vseh 10 otrok — tako je pravila pokojna gospa sama — je bilo glasbeno nadarjenih in toliko glasbeno izobraženih, da so mogli včasih doma vprizoriti celo opero oziroma opereto. Pokojna gospa Karinger je bila v mlajših letih tudi marljiva in dobra učiteljica klavirja. Naj v miru počiva!

27. aprila je ponesrečil in umrl v Ljubljani g. Alojzij Banovec, zvonolivar, star 67 let. Delal je nad 54 let pri Strojnih tovarnah in livarnah (prej pri Samassu) v Ljubljani in vžil nebroj zvonov za Ljubljano in razne druge kraje naše ožje in širje domovine. O priliki 40 letnega delovanja je bil odlikovan. Bil je tudi dober baritonist. Pokopali so ga 15. maja. Vrlemu in zaslužnemu možu Bog daj večno plačilo!

To in ono.

Današnja glasba pri Grkih. Robert Pollak, prvi violinist Buxbaumovega kvarteta, ki je meseca februarja gostoval v Atenah, je priobčil v dunajski »Neue Freie Presse« zanimivo poročilo o današnji gojitvi glasbe pri Grkih, zlasti tamošnjega koncertnega gibanja. Zdi se mi vredno in vspodbudno, da prinese to poročilo tudi naš Glasbenik.

Ze stari Grki so ljubili glasbo in umetnost in to ljubezen do umetne glasbe so podedovali tudi novi Grki. Čeprav sami nimajo izrednih glasbenih umetnikov, se pa trudijo, da spoznajo svetovne. V Atenah imajo, če prištejemo predmestje Pirej k Atenam, kar tri konservatorije: atenski odeon, helenski odeon in pirejski konservatorij. Oba atenska konservatorija sta tako dobro fundirana, da imata poleg izvrstne glasbene šole vsak svoj simfonični orkester po 80 mož. Atenski orkester vodi Ivan Bontnikow (Rus), helenskega domačin Mitropulos, ki je deloval več let na berlinski državni operi. Oba orkestra se kosata med seboj. Vsak teden priredita simfoničen koncert, ki se prične ob 6 popoldne, ob nedeljah ljudski simfonični koncert ob 11 dopoldne. Koncerte prirejata v dvorani velikega kina ali v olimpijskem gledališču, ker konservatorijske dvorane so premajhne za tolik orkester, pač pa so zelo akustične in primerne za komorno glasbo. Pirejski konservatorij daje koncerte brez orkestra.

Kaj proizvajajo? Poleg del starejših klasikov (Mozarta i. dr.) proizvajajo vsa mogoča novejša glasbena dela. Pred kratkim so bili na sporedu: Macher, d'Indy, Si-belius, Musorgsky, Chansson, Debussy in drugi. Korngoldova suita je občinstvu tako ugajala, da so morali vsak del (v celoti so štirje) ponavljati. Tuje umetnike-goste sprejemajo Grki najprijazneje. Za posebne prilike povabijo tuje imenitne dirigente. Ravnokar, sedaj v majniku, bo dirigiral slavni Felix Weingartner.

Med koncertnim občinstvom prevladuje mladina s svojo vročo južno krvjo in se tzbrazuje v umetnosti, da ne zaostane za drugimi evropskimi narodi.

Pri Grkih potemtakem tedensko več simfoničnih koncertov pri polnih dvorinah. In pri nas? Val. Tome.

Darovi.

Za klavir v ljubljanski orglarski šoli so dalje prispevali: g. France Jenko, orglar-ski mojster, Mengeš, Din 65; neimenovan Din 30; g. Fran Zabret, stolni vikar v Ljub-ljani, Din 250; g. Ivan Zdešar, regens chori pri sv. Petru v Ljubljani, Din 50; skupaj Din 395. — Najlepše se vsem dobrotnikom zahvaljujemo. Bog povrni!

Ravnateljstvo orglarske šole.

Listnica uprave.

Nujno prosimo, da cenjeni naročniki čimprej poravnajo naročnino za l. 1925.

Ugodno se proda prvovrsten, skoro nov in jako dobro ohranjen orgelski harmonij tvrdke Kotykiewicz z dvema manualoma in pedalom, 15. registri, 6. zvezami in 3 naraščalniki. Cena po dogovoru. Naslov: Grajščina Turn, Leskovec pri Krškem.

G. Anton Tramte, organist v Žabnici, p. Škofja Loka, se priporoča za po-pravila klavirjev, harmonijev in orgel. Organist Pavel Jerman na Homcu, p. Ra-domlje pri Kamniku, se priporoča za popravila stolpnih ur. Priporočamo obadva.

Današnji številki je priložena glasbena priloga s sledečimi skladbami: O Ma-rija, mogočna Devica, zložil Stanko Premrl; Za Bogom, zložil Luka Dolinar; Tebe, Jezus, v zakramentu, zložil Stanko Premrl. Posamezni izvodi po poldrug dinar.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge Stanko Premrl.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.